

Handläggare: Anneli Rydström
Telefon: 08-508 22 068

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2010-04-22

Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen, remissvar

Förslag till beslut

1. Stadsdelnämnden godkänner och överlämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Annmarie Sandberg
avdelningschef

Sammanfattning

Stadens äldreomsorg har utvecklats, bl.a. har valfrihet införts inom vård- och omsorgsboende och dagverksamhet samt möjlighet till korttidsvård utomlands. Lagändringar har även genomförts. Äldreförvaltningen har därför reviderat de nuvarande riktlinjerna för handläggning inom äldreomsorgen, som är från 2007. Förslaget har remitterats till stadsdelsnämnderna m.fl. för synpunkter.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag. Riktlinjerna är tydliga och utgör ett bra stöd för biståndshandläggaren. Riktlinjerna bidrar därigenom också till att öka rättssäkerheten och likställigheten i biståndsbedömningen. Förvaltningen tycker det är bra att biståndshandläggarens informationsansvar har förtydligats, men ställer sig tveksam till att använda begreppet konsumentrådgivande funktion.

Kriterierna för vilka som kan få korttidsvård har utökats, vilket förvaltningen befärar kan komma att innebära ökade kostnader för stadsdelsnämnderna. Det är därför viktigt att kriterierna förtydligas.

Bakgrund

En remiss har inkommit från äldreförvaltning om förslag till ”Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL (socialtjänstlagen) och LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) inom äldreomsorgen”. Se bilaga 2. Förslaget har lämnats till stadsdelsnämnderna, stadsledningskontoret och kommunstyrelsens handikappråd för yttrande senast den 7 maj 2010.

Äldrenämnden har för egen del godkänt förslaget den 9 februari 2010 och föreslaget att riktlinjerna ska antas av staden. Se bilaga 1.

Stadens riktlinjer för biståndshandläggning, som fastställs av kommunfullmäktige, är ett komplement till gällande lagstiftning som ska ge stöd och vägledning i myndighetsutövningen. Nu gällande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen, DNR 105-93/2007, beslutades av kommunfullmäktige i december 2007.

Äldreomsorgen har utvecklats bland annat har valfrihet införts inom vård- och omsorgsboenden och dagverksamhet samt möjlighet till korttidsvård utomlands.

Lagändringar har också genomförts.

1 juli 2009 infördes en ändring i 5 kap. 10§ SoL gällande anhörigstöd, som innebär att socialnämnden *ska* erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre som stödjer en närstående som har funktionshinder.

Den 1 januari 2010 trädde en ny lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Stockholms stad är en av de kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska, vilket bland annat innebär att enskilda har rätt att använda finska vid skriftlig och muntlig kontakt med staden.

Den 1 januari 2010 infördes också nya regler i HSL (hälso- och sjukvårdslagen) och SoL om individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Behov har också funnits att se över kriterierna för trygghetslarm och korttidsvård. Insatser som är viktiga för äldre.

Det är även viktigt att förtydliga riktlinjerna så att bedömningar och beslut blir lika i staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen. De fackliga organisationerna informeras den 6 april 2010 och pensionärsrådet den 20 april.

Förslag till riktlinjer för handläggning inom äldreomsorgen

Nedan beskrivs föreslagna förändringar och förtydligande. Se även bilaga 2.

Tillämplig lagstiftning, föreskrifter, riktlinjer m.m.

I riktlinjerna har det inledande avsnittet om tillämpliga regelverk vid handläggning uppdaterats.

Verkställighet av beslut

Avsnittet om verkställighet av beslut har kompletterats med rapporteringsskyldighet och särskild avgift.

Verkställighet av beslut innebär i stort att stadsdelsnämnden får avvakta med verkställighet av beslut på begäran av den sökanden om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem. I stycket om *rapporteringsskyldighet* beskrivs kommunens skyldighet att till Socialstyrelsen anmäla beslut som inte verkställts inom tre månader från det att beslutet fattats. Anmälan ska också göras till stadens revisorer. I det sista stycket om *särskild avgift* beskrivs att stadsdelsnämnden kan åläggas att betala särskild avgift om kommunen inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd som någon är berättigad till.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tas upp i riktlinjerna. Lagen innehåller främst utökade rättigheter för samer, sverigefinnar och tornedalingar, men även minoriteterna judar och romer ges ett visst ökat inflytande.

Stockholms stad är en av de kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska, vilket bland annat innebär att enskilda har rätt att använda finska vid skriftlig och muntlig kontakt med staden.

Handläggning av ärenden

Konsumentrådgivande funktion

Konsumentrådgivande funktion är ett nytt avsnitt som förtydligar biståndshandläggarens informationsansvar. Biståndshandläggaren ska kunna ge så utförlig information att den enskilde eller dennes företrädare kan göra sitt val av hemtjänst, dagverksamhet och vård- och omsorgsboende. Rådgivningen ska lämnas utifrån den enskildes behov av information och ska genomföras, om möjligt, på ett sådant sätt att flera alternativ presenteras. I de fall den enskilde har svårt att ta till sig informationen ska biståndshandläggaren vara denne behjälplig att göra sitt val. I de fall den enskilde inte vill eller över huvud taget inte kan välja utförare ska insatserna beställas av aktuellt ickevalsalternativ som ingår i stadens valfrihetssystem.

Ickevalsalternativ

Ett *ickevalsalternativ* ska finnas att tillgå i de fall den enskilde inte vill, eller alls kan, välja utförare samt vid akut behov av insats.

Avgiftsbeslut

I stycket om avgiftsbeslut förtydligas handläggningsprocessen om avgift. Att utreda och besluta om den enskildes avgift för hemtjänst, dagverksamhet och särskilt boende är myndighetsutövning och ska handläggas lika nogsamt som övriga myndighetsbeslut.

Trygghetskvitto

Kommunfullmäktige beslutade den 1 december 2008 om rutiner för införandet av trygghetskvitto inom äldreomsorgen till äldre som skrivs ut från slutenvård. Rutinerna bygger på att landstingets ansvariga sjukvårdspersonal medverkar till att den enskilde får ett utskrivningsmeddelande, ett Trygghetskvitto.

Individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten – gemensamma överenskommelser

Individuell plan

Den 1 januari 2010 infördes nya regler i 3 f § HSL och 2 kap. 7 § SoL som innebär att kommun och landsting ska upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Bestämmelserna omfattar alla personer som behöver individuell planering för att få sina behov tillgodosedda. Särskilt nämns grupper inom missbruk, äldreomsorg och psykiatri.

Överenskommelse om samarbete

Kommuner och landsting ska ingå överenskommelser om sitt samarbete när det gäller personer med psykiska funktionsnedsättningar. Rutiner ska utarbetas.

Stöd och hjälp för den som bor i ordinärt boende

Rätt att välja utförare

Den enskildes rätt att välja utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning bland de utförare som ingår i kundvalsmodellen har förtydligats samt rätten att byta utförare när som helst.

Anställning av anhörig eller närstående

Anställning av anhörig eller närstående är frivilliga åtaganden som inte är reglerade i SoL. Stadsdelsnämnden har att pröva om den enskilde är berättigad till det sökta biståndet eller inte. Frågan om vem som ska utföra de beslutade insatserna är att betrakta som verkställighet och ska därför inte tas upp till prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Om den enskilde vill att någon anhörig eller närstående ska utföra de beviljade hemtjänstinsatserna ska biståndshandläggaren inte utreda och besluta om det, utan den delen av ansökan ska avvisas.

Trygghetslarm

För att underlätta för den enskilde föreslås att det enda kriteriet som ska uppfyllas för att beviljas ett trygghetslarm är att den enskilde ska ha fyllt 65 år. Någon biståndsprövning behöver inte göras. Den enskilde betalar avgift enligt gällande avgiftssystem.

Äldreförvaltningen tar också upp att samma regler för trygghetslarm bör gälla i trygghetsboende som i ordinärt boende.

Äldre med psykiska funktionsnedsättningar

I riktlinjerna lyfts vikten av att särskilt uppmärksamma äldre med psykiska funktionsnedsättningar fram. Andra insatser än traditionell hemtjänst kan behövas. Som biståndshandläggare är det viktigt att kunna göra en individuell bedömning av den

enskildes behov för att besluta om de insatser som är mest lämpliga.

Biståndshandläggaren kan också behöva motivera den enskilde att ta emot hjälp.

Rätt att välja dagverksamhet

Valfrihet inom dagverksamhet infördes den 1 juli 2009 och i riktlinjerna har den enskildes rätt att välja utförare av dagverksamhet förtydligats.

Korttidsvård

Korttidsvård utgör en viktig stödinsats för äldre i ordinärt boende, antingen vid enstaka tillfällen eller i form av växelvård. Förtydligande har gjorts bland kriterierna för att tydliggöra möjligheten att bevilja korttidsvård.

Korttidsvård vid vård- och omsorgsboende kan ges till den som uppfyller något av nedanstående kriterier.

- Den som vårdats på akutsjukhus och som inte utan en tids återhämtning kan återgå till ordinarie boende. Syftet är att undvika permanent placering på vård- och omsorgsboende. *(Nytt)*
- Den som vid vårdplanering visar osäkert framtida behov av kommande hjälpinsatser. Syftet är ge biståndshandläggaren bättre beslutsunderlag.
- Den som vårdas i ordinärt boende och som med en tillfällig vistelse på ett vård- och omsorgsboende kan bo kvar hemma. *(Nytt)*
- Den som vårdas av en anhörig eller närstående där den som vårdar är i behov av avlösning.

Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående

Individuellt utformat stöd

Ändringen i 5 kap. 10§ SoL gällande anhörigstöd innebär en skärpning av kommunens ansvar för att erbjuda olika former av stöd och avlastning till den som vårdar en närstående. Stödet ska vara individuellt anpassat och utformas i samråd med berörda.

Korttidsvård utomlands - avlösning

Nytt i riktlinjerna är möjligheten till avlösning genom korttidsvård utomlands.

Den som vårdar en närstående som beviljats korttidsvård utomlands ska, om så önskas, kunna följa med på utlandsvistelsen. Den som följer med bekostar sin del av resan själv.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreomsorgen utvecklas och förändras och det är därför angeläget att stadens riktlinjer för biståndshandläggning revideras och hålls aktuella både utifrån ändringar i lagstiftningen samt kommunfullmäktiges beslut.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag. Riktlinjerna har blivit tydligare och mer detaljerade för var gång de har reviderats och utgör därför ett bra stöd för biståndshandläggaren. Riktlinjerna bidrar därigenom också till att öka rättssäkerheten och likställigheten i biståndsbedömningen.

Förvaltningen tycker att de nyheter som föreslås är bra, att

- Biståndshandläggarens informationsansvar har förtydligats. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att använda begrepp konsumentrådgivande funktion, då det kan förväxlas med konsumentrådgivare. Det kan bli otydligt och man kan tro att det är någon annan än biståndshandläggaren som ska informera om olika utförare.
- Brukaren har rätt att byta hemtjänstutförare när som helst.
- Riktlinjerna förtydligar att anställning av anhörig eller närstående inte är ett bistånd utan verkställighet.
- Den som fyllt 65 år och som ansöker om trygghetslarm beviljas det.
- Den enskilde ska få ett trygghetskvitto, när man skrivs ut från sjukhus.
- Möjlighet till avlösning genom korttidsvård utomlands.

Förvaltningen är dock bekymmersam gällande de två nya kriterierna som föreslås för korttidsvård, att korttidsvård kan erbjudas till

- Den som vårdats på akutsjukhus och som inte utan en tids återhämtning kan återgå till ordinarie boende.
- Den som vårdas i ordinärt boende och som med en tillfällig vistelse på ett vård- och omsorgsboende kan bo kvar hemma.

Kriterierna kan tolkas som ett utökat ansvar för stadsdelsnämnderna som kan komma att leda till ökade kostnader. De kan också finnas en risk för tidigare utskrivningar från akut och slutna vården.

Förvaltningen kan se att det finns ett ökat behov av korttidsplatser. Bl.a. är det viktigt att kunna erbjuda avlastning för anhöriga. Biståndshandläggaren kan också behöva utreda den äldre behov av boendeform. De två nya kriterierna behöver förtydligas, liksom bör behovet och användningen av korttidsplatser ses över.

Avslutningsvis vill förvaltningen lyfta fram vikten av att fortsätta att utveckla och fördjupa samverkan med landstinget. Samverkan är en förutsättning för att de äldre ska få en trygg och säker vård och omsorg.

Bilagor

Bilaga 1: Äldrenämndens beslut angående ”Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen, utdrag ur äldrenämndens protokoll nr 1 den 9 februari 2010.

Bilaga 2: Äldreförvaltningens ärende om förslag till ”Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen”, daterat den 22 januari 2010.